

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriđom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, pribrojana pisma i zahtjevna tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Pravaštvo pobijeduje.

Uspjesi sloge i jedinstvenosti stranke prava u Dalmaciji već se vide. Na ovim izborima za pokrajinski sabor složna i jedna stranka prava u Dalmaciji pokazala je koliko može kraj svih naših nesrednjih prijatelja i kraj svih protivnica stranaka, koje neće da uvide da su pored stranke prava ili skroz slabe ili skroz suviše. U buduće djelatnost, snaga stranke prava ne može nego da bude živilja, jača, uzbrnjiva, jer povjerenje naroda ne mogu imati nego ljudi, koji rade iskreno i pozitivno u njezinu duhu, za njezin program, koji je nad svakom sumnjom jedino pravi, narodni, hrvatski program. Stranka prava tatkivih ljudi je uvek imala i imat će ih, jer u narodu našemu nije nikad pomanjkovalo poštovanju i čestitosti i ljubavi za narodnom samosvoju nošcu i samoodlukom.

Osim svega toga dogodjaji, koji se okončali i podjelje od nas zbijaju moraju da mijere svakoga, koji nije zastavljen ambicijom ili koji nije vodjen strašu proksu ili nagonom riješenja, da je pravaški program onaj cigli i jedini put, kojim mora da ide cjeva narodna naša borba. Narodno naše pitanje ne može imati drugog programa.

I tako se još jednom obistinjuje, da je pravaška ideja čedo narodne duše, plod narodnih naših potreba i interesa, uvjet našeg narodnog oslobodjena i spaša. Nazad godina „narodna“ stranka u opreci s pravaškom nije znala drugo nego da pravaške proganja, pa kad je u tom proganjanju bila dosigla kulminaciju, iz njezinih se prvih redova bacale u javnost kroz štampu poruke i glasovi, da je pravaštvo u likvidaciji. Kad se pravaštvo nije dalo nikako likvidirati, onda su se iznali drugi put i načini i došlo se do one poznate „fuzije“, iza koje su se matori „narodnjaci“ znali hvatali, da su „pravaše“ na odnosnom sastanku u Splitu zakopali. — Da hajka na pravaštvo bude podpuna, iznalo se najzad novi sredstvo, stvorio se u nas demokratizam, u Dalmaciji, u zemljama skroz poljodjelskoj, težačkoj.

Svemu tomu odolilo je pravaštvo ne samo nego je porušilo već dobrim dijelom sve one umjetne ograde i preboje podignute da mu zapriče napredovanje i razvitak.

Danas su u likvidaciji oni elementi, koji se pravaštvo upriječile, a to im se dogodilo, jer se u borbi proti pravaštvo nisu žacali ništa kakvog pa ni najodurnijeg sredstva.

Ideja pravaška ne može biti utamanjena, ne može biti pobijedena, a stranka te ideje mora da napreduje, dok se god ne izpune težnje naroda hrvatskoga, težnje za narodnim jedinstvom i domovinskom cjeplikupnošću.

Stranka prava u Dalmaciji o tome je podpuno svjesta i za to je, prešavši preko svega, što je moglo i najmanje da i unapred podrži u njezinim redovima razcepkanost i nedjeljstvo, uprla svim žarom, pomladjena i obnovljena u odluci složnog, iskrenog, narodnog rada, da nastavi ondje, gdje je silom bila časovito prekinula.

Nastavak takova njezina rada narod je razveselio, narod ga je odobrio, a to se eto vidi i na ovim izborima.

Stranka prava u Dalmaciji ne će ostati na donosašnjem, ona će uvek napred prama svoj svrsi i svome zadatku sve vlastitim impulsem, sve vlastitim impulsom, sve vlastitim voljom, podpmogana samo od naroda, za koji obstoji i za koji radi i hoće da radi do konačnog uspjeha, koji će sigurno uslijediti, pa bili neprijetniji naroda hrvatskoga i njegove stranke prava još koliko brojni i jaki. Dok je duše našega naroda potlačenog, bit će i stranke prava.

Medjunarodni položaj.

Izgledi, da će doći do medjunarodne konferencije, označuju se, kao vrlo povoljan znak za medjunarodni položaj. No sa ovim još nije sve srednjeno, osobito odkako je da strane Ruse slike potaknuto pitanje dardanelskog tjesnaca.

Ovo pitanje zadaje englezkim državnicima

mnogo glavobolje, tako, da se državni tajnik sir Edward Grey izrazio, kako je u sedam dana morao tri puta promišljati svoje mišljenje. Englezka mora ovdje paziti, da ne strazi entitetu sa Rusijom, a mora čuvati i prijateljstvo Mladoturaka. Uza sve ovo, mišljenje je, da će Englezka voditi tursko prijateljstvo, jer će tursko uvrstiti i lojalitet od petdeset milijuna muslimana, svojih podanika. Za sada se još u Englezkoj nadaju da će se i u pitanju Dardaneli naći neki srednji put. Na potežkoće u budućoj međunarodnoj konferenciji ne misle ni u drugim evropskim priestolnicama. U Beču nemaju uzroka protiviti se takovoj konferenciji, koji bude zajamčeno, da se ne će pretresati protiv Čina aneksije.

Iz Turske i Bugarske dolaze pomirni glasovi, a Grčka u pitanju Krete još se neće izjavljivati, jer očekuje mišljenje medjunarodne konferencije. Jedino bi mir mogla Srbija narušiti Istaru, sa strane vlade se obećaju garancije, da se mir ne će narušiti, ali zato s druge strane traju neprestane agitacije. Srpske agitacije protiv monarhije ne bi toliko bile važne, da se s pravom ne sumnja, te ih podporeva viši politički krugovi i sam dvor preko pripadnolasnognika Gjorgija. Inaći bi se sva ova huckanja mogla svesti na srpske strančake interese, naime da ovu zgodu upotrebljuju stranke, kako bi što više osvojile za sebe terena. No, da se ovo ne može tako tumačiti, značajni su glasovi, da će Srbija biti na svašta pripravna, ako joj velevlasti ne zajamče dolje odštetu za Bosnu i Hercegovinu. Odšteta cilja na novopazarski sandžak i Staru Srbiju, pa je sada pitanje, da li će vlasti moći u interesu mira, zajamčiti izpunjenje srpskih želja. Moglo bi i u Turskoj prekipjeti, ako se stvorio s njom radilo onako, kako to žele balkanske države.

Gospodarska vrijednost Bosne i Hercegovine.

Zajednički ministar finacija objelodano je prigodom otvorenje delegacija ojači svezak o upravi Bosne i Hercegovine, kome politički dogodaji ovih dana podaju još veću značajnu novost. Izvještaj taj, koji sadržaje brojne statističke skražjaljke, govori izdašno o zakonima i poljodjelskim prilikama, o občinskim upravama, o bogatstvu, o margovstvu, o šumarstvu, o hidrauličkim gradnjama, o novčanim zavodima, o izseljivanju, o prometu stranaca itd.

Koncem god. 1907. imale su Bosna i Hercegovina 1.802.040 stanovnika, većinom poljodjelaca i obrtnika.

Pojedoljski i inni zemaljski proizvodi sačinjavaju glavno bogatstvo Bosne i Hercegovine. Godine 1907. proizvele su te dve zemlje 566.318 q žita, 1.678.189 p kukuruza, 4 mil. 780.351 q sieni, 433.623 q šljiva, 629.385 q bundeve (misirača), 802.647 q krumpla, 518.312 q ječma. G. 1906. uvela je bosansko-hrcégovacka zemaljska uprava gojbu sladorne repe, koja je dosada dosta povoljne uspjeha.

Margovstvo bavi se znatan dio putovanja, jer je osobito Bosna vrlo bogata pašnjacima. Konjuštarstvo razpolaze sa 90 konjarskim postaja. Za odgoj goveda postoje 3292 gojnica, porazdeljene među okružja Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Travnik i Doljin Tuza. Vrlo je važno i znatno ovčarstvo, kozarstvo i svinarstvo. Šumarstvo razvijeno je u 34 okružja na šumskoj površini od 1.332.140 hektara. Te su šume državno vlastništvo. Za izcrpljivanje tih šuma sagradilo se 48 km željezničkih pruga. Industrija pilana, srodna sa šumarstvom, razvija se takodjer vrlo brzo. Od godine 1901. do 1907. izvezo je 2.901.748 kubičnih metara rezanog drva. Veći dio tog drva, 366%, odposlan je u južnu Italiju, u Siciliju i u Sardiniju. U Egipt izvezo se 144%, u Hrvatsku, Slavoniju i Magjarsku 137%. U manjinu množinama poslano je bosanskog drva u Franceziju, Tunisu, Španjolsku, Njemačku Englezku, Holandiju i Grčku. Drvarska trgovina Bosne i Hercegovine imala je god. 1907. vrijednost od K 28.100.000.

U Bosni i Hercegovini ne ima još ni danas

industrijskog zakona. Proučavanjem tog zakona bavi se već sedam vremena državna uprava. Međutim ostala je u kriješti naredba, koja ovlaštjuje dozvolu slobodnih industrija, koja uređuje radničke odnose, koja zaštituje njihov život i njihovo zdravje tokom radnje, koja određuje ustanove radnog reda ili poslovnika itd. Koncem g. 1907. postojalo je u Bosni i Hercegovini, što malih što velikih industrijal. 46.593 erarske i privatne poslovnice sa 101.664 zaposlenika. Najveći broj njihov način je u sarajevskom okružju sa 10.204 poslovnicama i 29.470 osoba; onda dolazi Banjaluka sa 7925 poslovnicama i 18.347 osoba. — Najmanji broj industrijskih poslovnicu nalazi se u mostarskom okružju, t. j. 6016 sa 9641 zaposlenikom. Erarskih poslovnicu ima oko 64.

Posebno jedno poglavje izvještaja bavi se gojnjom duhana, tog drugog važnog gospodarskog izvora narodnog blagostanja. God. 1907. narasli su sveukupni dohodci cravskog monopola duhana na K 14.429.000, sa umnoškom od K 1.03.000 nad dohodcima g. 1906. U Hercegovini ima 105.842.293, a u Bosni 16.802.156 duhaninskih stabljika.

Izvještje bavi se još i sa rudarskom industrijom, rudnom soli, sodom, ugljenom. Proizvodnja rudarske industrije poskodila je godine 1907. sa 3.945.158 q na 6.211.788 q. Željezne rude proizvelo se godine 1907. 1.506.841 q.

Na koncu izvještaja nalazi se i jedno poglavje o prometu stranaca, koji je u neprestanom rastu, onda o kupališnim zavodima, među kojim izdiže se, kao prvo i najvažnije, uza blizu Sarajeva, sa toplicama, koje su g. 1907. pohodile i upotrijele 57.184 osobe.

Iz svega toga izvjestno proizlazi, kako su Bosna i Hercegovina dve vrlo bogate zemlje. Austrija moći će njihovu gospodarsku vrijednost i njihovo narodno blagostanje podeseterostručiti, bude li ne samo sa obćeg političkog državnog, nego i sa narodno-gospodarskog stanovišta, pridružila i spojila Bosnu i Hercegovinu sa Hrvatskim i stvorila na jugu države jedan važan političko-gospodarski i državno-vojnički členik, čiji će sastavni dio morati sačinjavati i Dalmaciju. Učini li se to, pasti mora današnji nepravedni i nezgrani austro-ugarski dualizam. Jer samo padom tega dualizma i ustanovom južnodržavnog političko-gospodarskog hrvatskog kraljestva u podpunoj ravnowravnosti sa Srbima, moći će habsburška dinastija sačuvati svoje temelje ne samo za danas, nego i za sutra i za najdalju budućnost.

T. L.

Baron Pitner — osudjen.

Što se moralo dogoditi, to se dogodilo. Zamjenik Nj. Veličanstva u Bosni i Hercegovini, poglavar pl. Winzor, desavirao je nedostojni, surovi i nelojalni postupak mostarskog okružničkog barona Pitnera. Vrlo rado primio je poglavar zemlje vođu hercegovačkih Hrvata, sedoga crkvenog dostojanstvenika, biskupa Bučinčića, koga je baron Pitner tako bezobrazno uvredio i omalovalo. — S veseljem je poglavar zemlje dočekao mostarske Hrvate, koje je baron Pitner prije par dana odbio od sebe i sakrio se pred njima u privatnu kuću. — Sa počitanjem primio je u ruke poklonstvenu predstavku, te će ju otpremiti Nj. Veličanstvu — onu istu predstavku, koju je baron Pitner prezreo i koju je on daš zapleniti.

To je tako užasna pljuska mostarskom okružniku, te će on morati da povuče sve konsekvencije, ako ima ile nešto obrza.

Ovo znači potpuni poraz Pitnerove politike i najčešći osudu njegovog pašovanja. Presvj. g. biskup dobio je zadovoljstvu za uvredu, što mu je nanešena; poglavar zemlje dao je zadovoljstvu tačkom uvrđenjem hrvatskog gradjanstva. Dakako, time još nije rečeno, da je učinjeno sve. Dok god ostaje baron Pitner u Mostaru, ova afera neće biti rješena. Mostari ne će mirovati. Oni imaju mnogo

toga, što će razotkriti Pitnera, jer se zna da njegovu historiju, koja započinje u Istri, a srušava u Mostaru.

Političke vesti.

U českem saboru. Kako se sjednica dne 15. o. mj. otvorila vrhovni zemaljski maršal da je da se pročita prosvijet českých radikalaca i socijalista nacionalaca proti pripojenju Bosne i Hercegovine, u kojem je naglašeno, da državopranji položaj ovih zemalja imao se odrediti plesbiscitem, a ne izjavom suverenstva.

Češki agrarac Svečela ustaje proti njemačkom predlogu da se glasaju pojmenje o molbi za dopust jednog zastupnika. Niemci na to buče. Česi viču i oni. Treska u dvorani to više raste. Zast. Glöckner diže u zrak žaru za glasovanje vičući: „Oti cievni francuski!“ Drugi Niemci prave od araka papira duge cieve, poput onih što je praska občina naručila u Francuskoj. Česi protestuju. Zast. Karla baca na zastup. Wolfa komadiće šećera; ovaj ustaje da će ga udariti; ali ih drugi razstavljaju. Niemci se penju na stolove, vičući prama Česima: „Vi hočete da nas silom tjerate odavle!“ Predsjednik zvon, ali je sve užalud. Zastupnici su se počeli šakajući. Dvoranom lete knjige, spisi i mastila. Zast. Novak pogodjen je u zatiljak. Predsjednik maše zvonce takom silom, da mu se zvonce razbilo; napokon, vidivši da nije više moguće upozvati mir, obustavlja sjednicu i izlazi. Međutim u sabornici gungula traže; zastupnici se šakaju, turaju, gone; njemci je odielo razderuno i na licu su im travovi žestoke borbe. Predsjednik se povraca te kazuje stenografi u peru izjavu, kojom je sjednica zatvorena, a nastajna urečena za sutra. Zastupnici se tad razilaze u najvećoj uzrastnosti. Na tavani leže spisi razderani, komadića, običnica, ovratnice, sagovi su poštraptljeni mastilom. Češki je sabor odgodjen istog dana.

Situacija u Českoj. Svi pokusaji i pregovori između vlade i českikh i njemačkih stranaka su se izjalonili. Usled njemačke nepotpunosti i drživotnosti na novo se je počelo ventilirati pitanje u českém političkim krugovima, da se koliko u českém saboru, toliko u bečkoj zastupničkoj kući osnuje jedan zajednički „Češki narodni klub“, u koji bi mogli stupiti sve česke stranke, pridržavivši svaka se svojim programom nutarnjim pitanjima. Češki nacionalni socijalisti ne diele mnjenje ostalih čeških političara. Organ českých agraraca izjavljuje, da češki agrarci imaju podpunu povjerenje u ministra Praška, kao što su ga imali dok je bio predsjednikom njihova kluba.

Slovari se obraćaju na krunu. Prošle nedjelje namjeravali su Slovaci odzrići 30 skupština, na kojima se imalo protestovati protiv pluralnog izbornog sistema. Magjarska vlada je po svom starom običaju skupštine zabranila. Sazivaci skupština su na to poslali na kabinetsku kancelariju brojavo, u kojem u ime tisuća svojih sunarodnjaka prouđovaše protiv Andrashevih izbornih reforma.

Bugarska i Turska. Stužena brzjavna agencija odlučno oprugrjava vist, da je slovenska vlada stavila Turšku „ultimatum“ glede priznanja bugarske nezavisnosti. Bugarska ne želi nipošto rat s Turском nego dapače sporazum, kojim bi se okoristile obje države. „Večernja pošta“ javlja, da se izjavio ministar predsjednik Milanov, da se je više velevarstvo uverilo bugarskom putem bugarsku vladu, da će priznati Bugarsku nezavisnom kraljevinom. Jedino se Englezka i Turška drže rezervirana. **Dardansko pitanje.** „Times“ javlja: Rusija ne želi, da bi se revizija ugovara glede Dardana takodjer uvrstila kao jedna točka u programu medjunarodne konferencije. Ruska vlada naime drži, da se revizija dotičnoga ugovora može provesti samo privolom i dobrom voljom. Na taj način vrlo je sumnjičivo, da li će u obće biti moguće, da se sastane ova konferencija, jer se interesovane vlasti ne mogu sporazumjeti sastava programa, koji bi se imao iznjeti pred konferencijom.

Protest Austro-Ugarske vlade radi bojkota. Austro-Ugarsko poslanstvo u Cari-

gradu protestiralo je u ime svoje vlade kod velikog vezira radi bojkota parobroda Austro-Ugarskoga Lloyd-a. Veliki veliki vezir obeoće je, da će ministru policije za Carigrad i ministru unutarnjih poslova dati nužne upute. Kako listovi javljaju, savez austrijskih industrijalaca upravio je ministri izvanskih posala barunu Aehrenthalu brzojavku, u kojoj upozorjuju na pokret proti austrijskim trgovcima u Carigradu, te ministra stalno mole, neka što brže i svim sredstvima, što mu stoje na razpolaganje, posreduje kod turske vlade, kako bi se u Turskoj zaštitio imunitat i život austrijskih podanika. Podjedno moli savez ministra, neka bi podsjetio tursku vladu, da je ona bezuvjetno obvezana naknaditi sve eventualne Stete, što bi ih prouzročio ovaj pokret. Ministar je brzojavno odgovorio savezu, da ga je austro-ugarski zastupnik u Carigradu već obavestio o dogadjaju. Primiši brzojavku saveza, ministar je ponovno pozvao poklisa, neka svim sredstvima uznaštoj, da se kod porte najudobnije zauzme kako bi se zaštitio život i imovina austrijskih državljana, te upozorio portu, da će na nju pasti sva odgovornost za propust nužnih sigurnosnih mjeru.

Englez za Srbiju. „Trgovinski Glasnik“ dobio je iz Londona brzojav, da je državni tajnik Edward Grey izjavio, da će Srbija i Crna Gora dobiti kompenzacije od Austro-Ugarske.

Crnagora i Srbija. U Cetinju je u srednu dočekan srpski poslanik s velikim simpatijama. U cilju zemlje se obdržavaju protestni meetingi te se primaju predstavke na vladu, da se očuvaju interesi Crne Gore i Srbije.

Aneksija Krete. Javljuju iz Carigrada: Većina ovađanih Grka ne odobrava zdrženje Krete sa Grčkom, jer ovaj korak nije sada u interesu kraljevine Grčke. Međutim izjavljuju ovađani Grči, da je nesumnjivo i neizbjegljivo, da će Kreta jedanput pripasti Grčkoj. Za to treba samo odabratи zgodan čas. Nu baš sada gdje hoće Grčka da podrije prijateljske odnose sa Turskom, korak je Krcane vrlo nešodan u neugodan. Proglašenje pričuvanja je između Grka i Turaka razvrglo dosadašnji prijateljski saobraćaj. Nu izjava grčkoga poklisa umirla je Turke, jer je g. Gryparis izjavio, da je korak Krcane spontano nijehovo djelo, kojemu je grčka vlada posve daleko. To, pa i držanje grčke vlade, koja se do sada još nije odazvala krečanskom proklamacijom, umirilo je turske političke krugove.

Pad Izvolskog i Tittonia. Iz Rima stižu vesti, da je položaj talijanskog ministra izvanskih poslova Tittonia jako uzdrman, da se svaki čas očekuje njegov pad. Isto tako uzdrman je pad ruskog ministra izvanskih poslova Izvolskog. Kao uzrok navodi se, što su oba ministra potpuno se sporazunjeli sa barunom Aehrenthalam glede aneksije Bosne, ne obazirujući se na mišljenje ruskog i talijanskog naroda. Naročito u Italiji vlada veliko ogorčenje protiv Tittonia. Svi ga slobodoumni listovi napišu da je korak Tittonia spontano nijehovo, između ostalog veli: „Ministar Tittoni uvek nam priča o njegovoj devizi „Balkan balkanskim narodima“, a ovamo daje Aehrenthalu svoj placet za aneksiju Bosne i Hercegovine Austriji, onoj istoj Austriji, koja je i naše provincije bilo podjarmila i koja smo mi uz pjesmu: Fuori d’ Italia, fuori straniero“ iztjerali napole. Tako od prilike i drugi listovi pišu.

Putovanje grčkog kralja. Grčki kralj Gjuro posjetit će za koji dan Berlin, gdje će ga

njemački car službeno dočekati. Šada se on nalazi na danskom dvoru. Posjetu grčkoga kralja pripisuje se velika važnost s obzirom na političke prilike na Balkanu.

Maroko. Diplomatski zastupnici Francuzke i Španjolske uručili su 19. listopada signatarnim vlastima algeciraških akta notu, koju su francuzka i španjolska vlada sporazumno izradile gledajući onih garantiju, što ih zahtijevaju za priznanje Muley Hafida. Francuzka i Španjolska se nadaju, da će signatarne vlasti odobriti sadržaj ove note.

Izjava središnjeg saveza slavenskih novinara na međunarodnom sastanku u Berlinu. Međunarodni savez novinara postavio je temeljem svojih statuta medju inim zadačama i tu, da brani zajedničke interese novinara bez razlike narodnosti. U te „zajedničke interese“ spada u prvom redu sloboda tiska, kao i njezina obrana protiv svakog progona. Pošto je medju najviše proganjennim stampama u kulturnom svetu poljsko novinstvo, novinstvo nemajskih narodnosti u Ugarskoj i novinstvo u Hrvatskoj, očekivali smo mi slavenski novinari, da ovaj međunarodni sastanak novinara iz vlastite pobude, obazirući se i na svoju statutaru dužnost, podigne svoj glas na obranu toga novinstva. Nu kao što se vidi iz referata o sastanku, iznešenog u javnoj štampi, ovo se na žalost nije izvršilo. I premda je sastanak bio na to progovore naročito upozoren, nije učinio ništa proti tlačenju navedenih slavenskih kolega. Time je postala jedna najbitnija zadača međunarodnog saveza iluzornom, pa zato se radja u slavenskoj žurnalistici: može li i nadaju slavensko novinstvo spadati takvoj novinskoj organizaciji, koja zanemaruje svoju najpreču dužnost, da branii sloboda tiska, i to baš onda, kad se radi o slavenskom novinstvu.

Izborne viesti.

Izbori u vankijskim občinama Dubrovnika. Primano iz Dubrovnika: „Mogu Vam javiti i na ovo rječ vam jasno, da je Pero Vuković, čiji je proglašen u javnoj štampi, ovo se na žalost nije izvršilo. I premda je sastanak bio na to progovore naročito upozoren, nije učinio ništa proti tlačenju navedenih slavenskih kolega. Time je postala jedna najbitnija zadača međunarodnog saveza iluzornom, pa zato se radja u slavenskoj žurnalistici: može li i nadaju slavensko novinstvo spadati takvoj novinskoj organizaciji, koja zanemaruje svoju najpreču dužnost, da branii sloboda tiska, i to baš onda, kad se radi o slavenskom novinstvu.

Izborne viesti. Izvješće hrv.-srp. koalicije. Na 16. t. mj. večer u Zagrebu ponapose: hrvatska stranka prava, autonomni klub hrv.-srp. koalicije i srpski samostalci. Sudrstan se je večer nastavio. Po podatku je držao sjednicu eksekutivni odbor koalicije. Zatim je zaključeno veće cijelokupne hrvatske koalicije. Svi glasovi, da će se koalicija razpustiti, neizpravni su. Koalicija je složna, ona je poprimila je svoje stanovište prema nastalim promjenvama u ovoj državi.

Magjarska gimnazija u Osiku. Javljuju iz Osike, da uprava kr. ug. drž. željeznica kanti droskera otvoriti u Osiku magjarsku nižu gimnaziju. U tu svrhu dograditi će se dosadašnja magjarska željeznička pučka škola. Ovime je ujedno potvrđena naša viest predušlog mjeseca, u kojoj smo javili, da je izaslaniku željezničkog ravnateljstva obećana bila po Crniovici u magjarsku gimnaziju.

Kandidatima stranke prava smatrati će se samo one, koji budu izneseni od mjestnih odbora, a priznati od uprave stranke.

Imotski. U nas nakon dva dana demokratskog vikanja demokrati pokupnici utekoše sa izbornog polja, gdje je još bilo do 600 naših nepoloženih glasova.

Pravaški pouzdaničani zaključiše tada, da narod ne dangubi, da iz svakog sele pristupe po dura biračima i glasuju. Čim se dva dva obreduše iz svih seli a varoša, ovu pravašku borbu sa svojim glasom potvrdi i dovrši stari junak i poštenjak 85. godišnjini starac Iko Jerković.

Posle proglašenja izbora prvi stupa Kitija Jović iz Vinjana na atlau vas u čistu zlatu, nosi našu trobojnu zastavu, a na njoj se piše s jedne strane: „Bođ i Hrvati“, a s druge: „Živila stranka

prava!“ Za njim glazba i veliko množstvo od 800 kršnjih krajšnika odabranim zastupnikom Dr. J. Mladenovićima na čelu.

Uz veselju i rodoljubne govore tako svrši javot juriš naših demokrata na pravaštvo ove junačke krajine.

Dr. Tresić i izbori na Braču. Primano: „Amo su perjanice lanjske Tresićjade u obče skoro svu pokunjenu i njezi se srame i javno kazuju da koga su „radiš“. Sad on njezini ovako piše u oči saborskih izbora: „Čujem da se i na Braču razvija pravaška organizacija i da i Vi na istu pristajete. Vi znate kako sam ja jednom bio udovješen pravaš, dok je stranka prava bila onako idealna, vodjena od diva Starčevića. Al danas stranka prava nije nego vladina stranka. Ja Vam ne preporučim ni hrvatsku stranku, koja je sramotno likvidirala. Ali sad ne treba se zaugrijati za te dve stranke a užputivti se Smiljakovoj za demagogiju; treba učiniti nešto novo. Ja već u tom pravcu radim i unapred računam i na Vas...“. Ovako piše Dr. Tresić. Razumijete, onaj i deinali Dr. Tresić, koji je počeo metanjanom Dubokoviću, nastavio plazjenjem pred Ivčićem i Borčićem, a svašto podlijem licanjem bečkih skuta, samo da bi mogao postati... Šef informations-press-bureau-a, odio balkanski, ministarstva vanjskih posala, dakle Šef, kako u nas govore, Špijuna hrvatskih, talijanskih. Ako bi ovaj zadnji stepen svog političkog djelovanja Tresić bio zaniekati, neka se obrati ljudima one stranke, kojoj se je također ulagivao, a sada ju zove demagoškom. Naravno, ovakvom i ovim političkim špekulantima stranka prava je vladina. Naravno.“

Iz hrvatskih zemalja.

Viečanje hrv.-srp. koalicije. Na 16. t. mj. večer u Zagrebu ponapose: hrvatska stranka prava, autonomni klub hrv.-srp. koalicije i srpski samostalci. Sudrstan se je večer nastavio. Po podatku je držao sjednicu eksekutivni odbor koalicije. Zatim je zaključeno veće cijelokupne hrvatske koalicije. Svi glasovi, da će se koalicija razpustiti, neizpravni su. Koalicija je složna, ona je poprimila je svoje stanovište prema nastalim promjenvama u ovoj državi.

Magjarska gimnazija u Osiku. Javljuju iz Osike, da uprava kr. ug. drž. željeznica kanti droskera otvoriti u Osiku magjarsku nižu gimnaziju. U tu svrhu dograditi će se dosadašnja magjarska željeznička pučka škola. Ovime je ujedno potvrđena naša viest predušlog mjeseca, u kojoj smo javili, da je izaslaniku željezničkog ravnateljstva obećana bila po Crniovici u magjarsku gimnaziju.

Atentat na talijanskog konzula u Zagrebu. — Talijanski konzul Umberto Carnelutti baš je na 16. t. mj. testirao stranom jednom radniku putni list, kad udje u sobu jedan radnik koji je prije kod Carnelutti bio zaposlen te je tražio svoju plaću. Sad je nastala preprička, te radnik razvadi samokres i izpalu konzulu više hitaca, a ispal i u onog stranog radnika te ga ubistvo. Iza toga pođuti atentator u privatni stan konzulova, gdje mu je došla u susret majka konzulova, u koju također izpalu više hitaca iz samokresa. U to dodje i otac konzulova, na kog je također radnik htio strelijeti, ali nije imao učinku. Onaj strani radnik je mrtav, a konzul i njegova majka teško su ranjeni.

Nova vojnička zapovjedništva. Zagrebake novine donose ovu brzojavku: Dnozajne

jedni vele 60.000, drugi 80.000, treći 100.000, ovih posjednih drži se i O. Filip Grabovac. Ovaj boži opisuje plastično i sam pjesnik Kačić krasnim slavoslovjem junacima Sinja i Četine. Svi prisutni branici, svu zapovjednicu četar pripisuju pobjedu čudotvorne Pralici Sinjske Gospe, koja je za vrieme obsade bila iz doline crkve u tvrđavu prenesena. Bilo je samo 500 branjica grada; koji se borahu, a narod koga je u gradu puno bilo, vajipojao počet pokroviteljice Sinja i Četine. To je znamenita pobjeda, tim je za vazda prestalo nasrstanje turske sile na hrvatske zemlje; od tada Turci su mirovali, i počela im zviedi tamniti.

Ove sam crticu o našemu O. Grabovcu ovde napisao, tom namjerom, da se upoznade naša književna javnost sa ovim zaslužnim mužem, rodoljubom, žarkom hrvatskom dušom, koji je prema ondašnjim vremenima književnik, pjesnik, povjetničar. I ako sve u njegovu djelu nije suho zlato, jest svaka rječ počlažena, jer je redak hrvatskog rukopisa, skitno sam i malo vjenac ovim orisom tvoga književnog rada, da ti bude spomenik u hrvatskom narodu, jer si bio zaboravljen; pak i pleme tvoje u vrlitkoj župi nezove se više Grabovac, nego Grabici. Počitav u miru u tudjoj zemlji na groblju mlađakom; duša ti se raja nauživala, a narod hrvatski uzdržao te u srcima svojim!

se iz vojničkih krugova, da se misli posvema napisiti vojničko zapovjedništvo u Zadru, jer le aneksom Bosne nastala potreba novih teritorijalnih organizacija. Misli se ustrojiti dva nova vojnička zbor: jedan u Sarajevu, drugi u Mostaru, sjeverna Dalmacija bila bi podredjena onomu u Sarajevu, a južna onom u Mostaru. Ovakova se viest širila pred pol godine.

Koliko košta karlovački patrijarh. Za izbor patrijarha potrošeno je 55.989 K 84 fil. Toliko srpski narod mora dati zbog radikalne komedije, kojom su htjeli da zabašure svoju kukavstvu, pa da tek treći put izaberu kandidata ugarske vlade.

Spinčićeva 60-godišnjica. U petak dne 23. o. mj. navršuje zaslužni istarski zastupnik na carevinskom vječu, profesor Vjekoslav Spinčić 60-godišnjicu svoga zaslužnog života. Taj dan kamo njegovi občinari u Kastvu proslaviti na osobito svečanu način, ima nade, da će se i drugi Hrvati širom Istre povest za njihovim primjerom. Najbolja pak zadovoljstva za njegov počitovni rad kroz deceniju bili će ta, da će ga narod iz Vosloškog kotara i sa kvarnerskih otoka dava dana iz tog, naime u nedjelji dne 25. ov. mj. bitati jednodušno bez ikakvog protukandidata svojim zastupnikom na zemaljskom saboru Istre, na kojem je prof. Spinčić već do sada preko 26 godina pokazao svoju najintenzivniju djelatnost. Želeći vrlome istarskom privatu što kreplje zdravlje i sti duži život, kličemo: Živio Vj. Spinčić!

Izbori u Istri. Izbori za pokrajinski sabor u Istri na domaću su. Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri objedanilo je proglas, kojim poziva narod da stupi na izbore složno. Od sada bude li u istinu izabrano 19 hrvatskih i slovenskih zastupnika i bude li medju njima slege i jedinstva, moći će oni ne samo uspješnije provaditi dosadanju svojim zastupnikom na gospodarstvenom polju.

Požar na Velebitu. Požar, koji se pojavio u ličkim šumama još otrog deset dana, i koji je uništilo na hrvatskom zemljištu kojih dvanaest četvornih kilometara gore, zahvatilo je tribunjanske šume, tako da već gor gaj Plocene male. Kotarski šumar nalazi se na licu mjesa, te preduzeo što treba, da se vatrica ograniči. Naopako ako učini pura, jer se onda bojati, da požar ne zahvatí i veći prostor.

Požar u Sarajevu. Iz Sarajeva dobiva „Hrvatsku“, da je tamo buknuo veliki požar u jednoj kavani na Čaršiji. Vatrogascima je težkom mukom pošlo za rukom konačnu vatru lokalizirati. Izgorjelo je ukupno 30 javnih zgrada, 4 privatne kuće, 56 dućana. Vatra još sveudjih hara. Šteta je ogromna, jer su izgorjeli predmeti samo djelomično osigurani.

Pokrajinske viesti.

Družbin sapun. Naša vrlo zaslужna „Družba sv. Cirila i Metoda za Istru“ pobrinula se je za još jedan novi prihod hrvatskih školama u Istri. Ovih dana sklopila je ugovor sa tvrdkom Ivana Lentića u Milni na Braču za razpoznavanje sapuna pod družbenim imenom za Dalmaciju, Istru, Bosnu i Hercegovinu. Doskora će ući u promet razne vrste sapuna iz jedne najbolje, najveće i najuveljenije i na svim izložbama odlikovane tvornice. Obzirom na veliki zaključak, kojeg je dočinila tvrdka na-

svolu hrvatsku. — Čast takomu čovjeku, slavna neka je uspomena O. Grabovca u srcima našim.

Ja sam jakim čuvinstvima zadovoljstva i pravog pieteta uzkliknuo „živio u svetu“ uspomeni O. Grabovac, kada sam našao u arhivu knjižnice franovačkog samostana Sv. Lovre ovduje u Šibeniku njegovo djelo, njegovu riedku knjigu: „Cvi Razgovora Naroda i jezika Iliričkoga, ali ti Hrvatskoga ita.“ Velim riedku knjigu jer u koliko znadem nijedne takove se ne-nahoditi; jer su svi eksemplari vatrom uništeni u Mletčincu, kao knjige buntovna sadržaja. Ako je još gdje sačuvan koji eksemplar, molim u imu književne starine i rodoljubija, da se javi putem javnosti u novinama. A najvećima molim, ako je sačuvana ona druga knjiga O. Filipa Grabovca: „Historija naroda Iliričkoga, ali i Hrvatskoga (pjesmarica), kojoj nijedne trag. Eto dragi Fra Filipe, što sam znao i kako sam mogao, skitno sam i malo vjenac ovim orisom tvoga književnog rada, da ti bude spomenik u hrvatskom narodu, jer si bio zaboravljen; pak i pleme tvoje u vrlitkoj župi nezove se više Grabovac, nego Grabici. Počitav u miru u tudjoj zemlji na groblju mlađakom; duša ti se raja nauživala, a narod hrvatski uzdržao te u srcima svojim!“

Riedka hrvatska knjiga.

Ocenjuje O. Petar Kr. Bačić. (14)

(Svrsetak).

69. Tu se Gospo tri puta znojila,
Moleć Sina koga je dojila;
Dragi Sinko, moj mili isuse,
Evo platno od rada razsu se;
70. Plaćač gledat je nemogu puka,
Ni od puka velika jauka;
Zadar Sinko, tvoje težke muke,
Nedaj puka u nevirne ruke.
71. Tako t' moje muke i žalosti
Ti se prigni, grlišku oprosti.
Isus Gospo tihod odgovara:
„Njihova je opaćina stara;“
72. Pusti mene, moja Majko mila,
Pokarat ču sad njihova dila.
Od njih su mi dodijali grisi,
Nek im sindži oku vrata visi.“
73. Tri krat Gospo svom se moli Sinu,
Dakle Isus milosti ju obisnu:
„Pogrđati hitja zloče svake,
Sad nemogu radi tebe Majke“.
74. Poslušajte velikaču čudesu,
Što će sada pasti iz nebesa.
Na Turčina pade srđobolja,
Zla godina i svaka nevolja.

pravila, tvornica mu je u svemu došla u sret, tako da će biti u stanju davati družbinu sapun na obične tvorničke cene, premda družba će crpiti 3% na razprodaju. Pošto je sapun predmet sveobčane potrebe to bi družba mogla svake godine imati lepe svotu. Sada kad je neprijatelj uložio sve sile da nam otme našu lstru, dužnost nam je, da trošimo samo družbinu sapun, time ćemo povećati prihode najpatriotičnije nam ustanove i tako doprinjeti pobudjenju narodne svestri u Istri.

Izstup Dra Baljaka iz „Sveze južnih Slavena“. Primalo je zastupničkih krugova: Činjenica, da je Dr. Baljak, kao član „Sveze južnih Slavena“ za vreme jezičnih pregovora u Zadru pokazao veliku nedosljednost naprama stanovištu ostalih članova Sveze glede talijanskog jezika, to se između zastupnika na carevinskom vjeću njegovo postupanje tumači tako, kada je on odlučno izstupio iz „Sveze južnih Slavena“ jer se inače ne može protumačiti njezino separatističko stanovište. Baljak nije još njavio izstup iz Sveze, ali se drži, da će čim se sostane carevinsko vjeće povući, konsekvenčno.

Sankcionisan zakon. Car je udjelio sankciju zakonskoj osnovi, koju je glasovao zemaljski Sabor dalmatinski, a kojom je zemaljski odbor ovlašten da preuzeme zajam od jednog milijuna kruna na račun zemaljske zaklade.

Ogromna riba. U Novigradu ulovili su u tunari ogromnu ribu od preko 400 kila težine; sama joj je jetra težila šezdeset kila; riba bila je duga preko tri metra i pol. Ovih dana bila je izložena u zadarskom ribarnici. Ribu je znanstveno ime „Hexanchus griseus“ i spada u vrstu morskih pasa. Ribu je sada u Trstu.

Iz grada i okolice.

Promovisan na čast doktora prava. Na 17. t. m. u Gradcu na sveučilištu bio je promovisan na čest doktora prava naš odlični sugrađanin gosp. Miroslav Pasini. Mi mu od srca čestitamo uvjereni, da će g. Pasini, vredan, značajan i rodoljuban, kao što je, biti Šibeniku na korist i na diku. Živio!

Studen. Od jučer duva dosta studen sjevernjak. Svu noć i danas nebo pokrito sivim obljećem, kao da će snježiti. Uranija zima.

Podporno društvo za siromašne učenike. U Šibeniku, u koliko nam je poznato, obstoji jedno društvo pod tim imenom, koje se je pred kojim godinu zbilja zauzimalo za siromašne učenike i obskrbljivalo ih ne samo obućom, odjećom, nego i školskim knjigama i učilima. Lani i ove godine imali smo prigode čuti tužaba, kako stanoviti siromašni učenici ne primiše od tog društva, a ma ni pare, dok neki drugi primiše dosta toga. Ako je tako, to je zbilja zlo, da se i u čisto humanitarnu ustanovu ugoni strančarstvo sa svojim osvetlama.

Brzina radnje. Kako se u nas brzo izvadaju popravci zgrada, koje ima da izvrši vlasta, dokazuje nam slučaj popravka izvanjskog diela riznice stolne bazilike sv. Jakova. Imu već mješeci da je uz tu riznicu napravljena armadura, skinuto na nju kamenje, što je pribrijevalo da će pasti, pa kako tada, tako i sada. Armadura stoji tu, ali na njima nikad nikoga da radi i da radnju dovrši.

Kazalište. Sinoć je dramatsko društvo „Luisa Lambertini“ započelo nizom svojih predstava u mjestnom kazalištu sa Sudermanovim „Zavičajem“. Luisa Lambertini u ulozi Magde imala je krasnih potresnih momenata. I uloga njenog otca odigrana je doista lepo, kada i ona pastora Heffterdinga. — Večeras „Naslijednik“ (I'erde) od M. Prage.

Iz Primoštena. Pišu nam odane: U klepetalu gusarica ima smušeni dopisi, da ovdje fenjeri ne gore. Kako će goriti, kad ih razbijaju oni isti, koji se klepetalu tuže, da ne gore. Zbilja, ovdje se to na žalost događa, pa onda fenjeri moraju slati u Šibenik na pozapravak, a međutim naravskaa stvar da ne mogu u selu svjetliti. A u tom ima diela baš onaj neki, koji najviše više i koji je sama sebe uproatposao, pa mu je sad svak krv, pa i „fenjeri“ dok gore, jer mu je težko, da svieđe, kad srlja obnoć putem.

Kinematograf. U ponedjeljak započele su predstave u novom lokaluu, koji je zbilja uređen veoma zgodno i lepo prama svojoj svrsi. Jos danas program od nedjelje. Sutra promjena.

Razne vesti.

Kako je na burzi uslidil najnoviji politički dogadjaj? Posljednji politički dogaji, a naročito neizvjesnost, kako će se razviti, izazvali su na evropskim burzama depreciju, a u Srbiji i u Dalmaciji, u znatnoj mjeri, tako da se u Pragu osnuje ruski, srbski i talijanski konsulat.

depeše. U obće je jedina bečka burza ostala izprva dosta čvrsta, te je s velikim mrim pratile razvoj dogodaja. No u subotu se je razpoloženje na jednom znatno uzbudilo. Bez da bi se znalo za razlog, poskoplila je na jednom silno ponuda u vodećim papirima, koji su pali za 7 do 12 kruna, te se je burza istom umirila, kad su stigle iz Budimpešte, koje je obično dogodajima u Srbiji prva obavijestila, umirujuće vesti, tako da su se vodeći papiri za 3 do 4 krune oporavili. — Pariska burza, koja je poslije londonske bila najviše potresena, oporavila se je tako, da je već u subotu preteku u najvećem miru i s boljim tečajevima. Sad se ondje opaža, da je depresija posljednjih dana imala više spekulativni karakter, te da se je politički položaj samo izrabio, da se rieše prekomjerni engagementi. — Na berlinskoj burzi, kada je u prvi mah stajala silno pod dojmom londonske panike, pojavilo se je u subotu čvrsto razpoloženje, naročito usled privatnih informacija iz Carigrada, da je turska vlast pravljena uz odstupi ustupiti bugarsku prugu orientalne željeznice. — Na petrogradskoj burzi vlasta još i sada kada depresija, a to naročito za to, jer bugarski krugovi drže, da će usled položaja biti sada nemoguće sklopiti zajam, što ga je Rusija namjeravala užeti u Franceskoj.

Kako će propasti svet? Tako je glasilo pitanje jednoga engleskoga lista na više znamenitijih učenjaka. Jedan od njih, Sir Oliver Lodge izjavljuje kratko i jezgovito, da ou toga ne zna. Lord Avenbury upućuje ga na astronomu; ma da se medju njih ne broj, drži, da će zemlja pasti u sunce. Profesor E. I. Garwood drži, da je moguća velika poplava i opisuje ju ovako: Razvoj zemaljske kore ovisi od dva faktora; jedno o potresu, koji zemlju uruža i pravi na njoj uživine, a drugo zemaljska se kora troši. Sad se, kako je poznato zemlja nalazi u stanju neprestanoga ohladjivanja. Kad jedampat oladljene, ukočene naslage zemlje ne bude voda mogla probiti, ne će više biti ni stvaranja brda, ni potresa. Naprotiv će se zemaljska kora uslid neprestanoga trošenja sve više približavati razni morskoj usled neprestanog trošenja past će površina zemlje do dubine od neko 30 metra — po računanju profesora Garwooda — izpod površine vode. Vrlo interesantna je teorija fizicara Sir William Ramsaya. On ne traži uzroka propasti zemlje, ni u prirodnjoj kakovoj pojavi, već se boji, da će ljudi usled prevelike napuštenosti morati od gladi pogibati. Sir William Huggins, glasoviti astronom, zastupa mišljenje, da zemlja može isto tako kroz veliku vrućinu propasti kao i kroz zimu. Osobito mu se vjerujući čini kolizija sunca s kojim drugim zvezdama.

350 maraka za jednu minutu pjevanja. O glasovitom tenoru Carusu priopćeno se zgodila anekdotka iz njegova boravka u New-Yorku, koja pokazuje, kolike svote mogu zaštititi umjetnici u Americi u nekoliko minuta. Caruso je posjetio onđe kazalište New-Fields, kad poslije prvoga cina stupi u ložu pjevačevu jedan gospodin, da s njime izmjeni nekoliko riječi. Caruso odmah iz tega ostavi kazalište, udje u naraćeni automobil, kojim se je za tri četvrteta sat opet povratio u kazalište. On je naime za to vremje pjevao kod mnogostrukoga milijunara Jamesa Smitha, kod koga je bila svečana gozba. Za to je dobio Caruso 3000 dolara. To čini za minutu 350 maraka.

Kina se budu. Kako organ „China Millions“ javlja, uređeno je u Kini god. 1907. 707 novih poštanskih uredua. G. 1906. iznasa je broj poštanskih uredua već 2096. Broj listova, karta, novina, tiskanica itd., što ih je kinetska pošta ekspedirala, narastao je god. 1907. na 167 milijuna prema 113 milijuna godinu dana prije. Prije pet godina bilo je u svem kineckom carstvu samo 446 poštanskih uredua, koji su ekspedirali samo nekih 20 milijuna komada.

Telefon bez žica. Druživo za telefon bez žica uređilo je saobraćaj između San Franciska i Sandwiche otoka. Suda se za tri sata može govoriti u daljinu od 200 pomorskih milja.

Kolera u Pekingu. U Pekingu je od kolere umro jedan vojnik ruske zaštite straže. Usled toga je rusko poklarstvo, u kojem je dotični vojnik umro, odredilo najobesčenije sigurnostne mjeru, kako bi se zaprečilo daljnje širenje pošastii.

Konsulat u Pragu. Gradska zastupstvo u Pragu upravilo je peticiju na vladu, u kojoj traži da se u Pragu osnuje ruski, srbski i talijanski konsulat.

Novi senzacionalni motor. Neki izumilac iznasa je motor da je pravo čudo. Prijе svega taj novi motor nema nikakvih ventila. Motor djeli posvema bez buke i bez šuma, pa se u odaljenosti od tri metra više i ne čuje. Osim toga motor radi tako mirno, da se posvema

nista ne trese; olovku, koja se u vodoravnom položaju stavi na motor, ostaje u nepromjenjenom položaju. To „čudo“ od motora nosi ime „Knight“ po nekom Amerikancu. Sada se ši njime prave pokusi samo u Englezkoj. Obično li se sve to, kao što je to i vjerojatno, nastati će u industriji automobila čitava revolucija. Takav motor, predstavljajući da je dosta jefin, moći će se upotrijebiti svuda, poglavito u zrakoplovstvu i kod čamaca.

Do časa kad nam je list morao u stroj, nismo primili nikakove brzovjek.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Br. 1786.

Oglas.

Kod c. k. gospod. uredua u Biogradu imade razpoloživo za prodaju 400 kvintala žutog i 400 bijelog kukuruza dobre vrsti.

Ponude neka se pošalju istom uredu najduže do konca tek. mjeseca.

Od c. k. gospod. uredua.

U Biogradu, dne 15. listopada 1908.

Čast mi je priobčiti P. N. občinstvu, da mi je povjerenio za Dalmaciju glavno zastupstvo

„Slavonije“
osiguravajućeg društva za posmrtnu pripomoć u Šibeniku.

Isto društvo plaća svom članu kad ostabi, te ne bude sposoban za rad od K 20 do 100 mjeseci.

Za dieće upisanog člana ako unire pripada podpora do 6 godina K 30, a preko 6 do 15 god. K 50, koja svota izplaćuje se odmah čim se dopriene dokaz o smrti.

Napokon plaća, kad umre član od 100 do 200 K posmrtnine.

Svaki član plaća za sve najviši godišnji iznos od 10 do 12 K.

Za potanje obavijesti, treba se obratiti istom povjereniku.

Sa štovanjem
Josip Jadronja,
Šibenik.

Traže se **zastupnici** u svim mjestima Dalmacije, kao i **putnik**, koji bi imao putovati cijelu Dalmaciju, uz dobru providbu.

SVOJ K SVOME!

ŽUPNICI CRKOVINARSTVA BRATOVŠTINE

KOJI ŽELE

prave svieće
od pčelnog voska

NEKA NARUČE NA

„JEDINU HRVATSU TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA“

NA PARU

VLADIMIRA KULIĆA, Šibenik (Dal.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

Ribari!

Obznanjujem gospodu ribare, da sam moje sasvim podpuno skladište mreža, konaca, olova, suvra i inih stvari potrebitih za ribarenje prenesla iz Malinske na Rieku kuća „Adria“; s toga molim zanimanike da se odsele unaprijed tamo obrati. Moja adresa ostaje: Gilda Celebrini — Rieka — kuća „Adria“.

Sa štovanjem

Gilda Celebrini.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korenut u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finiračka trgovacke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotirama, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obratno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žrtvenanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplato. Unovčenje kupo ia bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrenne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sledeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- osiguranja glavnice za slučaj doživljaja i smrti;
- osiguranje miraza;
- osiguranja životnih renta.

II. Protiv štete od požara:

- Osiguranja zadružna (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja:

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčene zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obavještaj daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Splitu. Poslovnička u Splitu, ulica Do Sud br. 356. - -

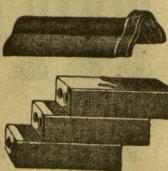
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLOJNE UVJETE.

VJEĆNI KROV „DINARKA“

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA
CIMENT-PLOČA, CRIPEA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOZ BETONA ZA OGRADE I VINOGRADE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOZ BETONA - - -

ŠIRITE - - - „HRVATSKU RIEČ“!

PRVO SKLADIŠTE
OBUĆA ZA GOSPODJE, GOSPODU I DJECU

C. CHIABOV

Šibenik, Plokata na vrh glavne ulice, blizu kazališta.

Velika zaliha raznovrste kože, kože za podplate, gotove gornje dijelove crevalja i ostale predmete zasjecajuće u postolarsku radnju. Postole za kupelji, kao što i masti svih boja za svjetlanje istih, koje se može naći samo novom dučanu.

Ciene vrlo umjerene, koje se ne boje utakmice.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izrađuju svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge uredne, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihu sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Narudžbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

Jedina hrvatska tvornica voštanih svieća na paru VLADIMIR KULIĆ, ŠIBENIK.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Čast mi je obznaniti cijenjeno občinstvo, da se u mojem lokalnu toču izabranu vina, kao: dalmatinsko, istarsko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svaku dobu toplim i mrzljim jelom. Cene sasvim umjerene. Preporučuje se veštevanjem Strika Anton.

Restauracija „Sidru“

prvog reda

ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Vinko Majdić

valjni mlin u KRAJNU

proizvadja najbolje vrste pšeničnog brašna i brašna za krmad uz najniže cene.

Najveća produktivnost - - - - -

Brza poslužba - - - - -

Izravni zastupatelji za Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu, između Sarajeva i Boka Kotorske: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorskou: Radostlav G. Žutkić, Kotor.

Zastupatelj za okrugle Pulj: Lacko Kržić, Pulj.

Zastupatelj za okrugle Trst: Aleks. Rupnick i d. r., Trst, via square novog broj II. 52-20

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove: sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2%
" " 15 " 3 1/2%
" " 30 " 4 1/4%

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove: sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2%
" " 30 " 2 1/2%
" " 3 mjes. " 3 1/2%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatin ulazi u kriještop 15.0. Novembra i 10.0. Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škedenicom od 1 mjeseca uz kamatinjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, za kamatinjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasečih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerenje mjenica na sva mesta inozemstva, odreznaka i izrijebanih vrijednosti papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorica, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomejstvo i druge gradove Monarhije, a na ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatinjak.

Daje predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranja (Contirungs-Lager).

Proužljuje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveći garantiju proti kojoj mu dragi pogibjeti provale i varatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzimaju i upravljaju.

Osjećajte vrednote proti gubitcima žrtvenjima Banca Commerciale Triestina.